

РЕЛІГІЄЗНАВЧА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ

В. Ю. Кришмарел, к. філос. н.

У сучасному світі в людини часто виникає потреба не просто у глобалізованому мультикультурному спілкуванні, але й адаптації до яскраво вираженого полікультурного суспільства, де процеси інтеграції та дезінтеграції безпосередньо пов'язані із самоідентифікацією, у тому числі й за релігійною ознакою. Саме тому вважаємо за необхідне посилити увагу до формування загальнокультурної компетентності, зокрема на матеріалі, пов'язаному з релігієзнавчим складником, що є провідним у формуванні доброзичливого та толерантного простору для спілкування, який забезпечує прийнятність певних форм поведінкової активності.

Історична предметна компетентність передбачає опанування такими її складниками: хронологічним, просторовим, логічним, інформаційним, аксіологічним. З огляду на структуру академічного релігієзнавства прослідковуємо, як ці складники можуть бути сформовані в загальноосвітніх навчальних закладах на релігієзнавчому змісті шкільних курсів історії: хронологічний складник є вихідним для усвідомлення перебігу історії релігій; просторовий — для географії релігій; логічний та інформаційний — у соціології та психології релігій; аксіологічний — в опануванні учнями філософії та феноменології релігій. Ми визначаємо релігієзнавчу компетентність у загальноосвітніх навчальних закладах як частину релігієзнавчої компетенції, яка формується на основі історичної предметної компетентності, має тотожні основні складники і є вихідною для подальшого розширення специфікації у цій сфері. У межах предметної історичної компетентності, на релігієзнавчому змісті шкільних курсів історії, тобто в межах релігієзнавчої компетентності, в учнів мають формуватися: вміння враховувати світоглядні погляди інших у міжособистісному та професійному спілкуванні; здатність відрізнити основні релігійні течії та напрями за їх специфікою (зовнішньою атрибутикою, системою дозволів та табу тощо); впізнання основних здобутків мистецької культури людства, які мають релігійну основу (визначні храмові комплекси, образотворчі та музичні твори, пам'ятки літератури тощо); спроможність адекватно застосовувати основні норми релігійного етикету (чи потрібно знімати/вдягати головний убір/взуття при вході у храм певної релігійної течії; чи можна їсти/пити певні продукти в присутності представників певних релігійних течій,

щоб не образити чи не знітити їх тощо); навичка використовувати фактичні знання про історичний поступ і особливості розвитку та впливу певних релігійних течій при проведенні досліджень та в процесі застосування критичного мислення (для врахування багатоаспектності дій/чинників/наслідків).

Окреслені елементи історичної компетентності учнів, що формується на релігієзнавчому змісті, сформульовані у загальному вигляді та потребують уточнення з огляду на конкретну тематику навчального матеріалу та специфіку віку учнів, тому наведені для окреслення завдань її формування, їх структурування й подальшого уточнення.

СХІДНА РИМСЬКА ІМПЕРІЯ В ЗМІСТІ КУРСУ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ (7 клас): МІЖКУРСОВИЙ АСПЕКТ

Ю. Б. Малієнко, к. пед. н.

Нова програма з історії передбачає послідовне вивчення перших імперій Середньовіччя: Франкської, Східної Римської, Арабського халіфату. Такий підхід зумовлює формування в учнів цілісного уявлення про становлення сучасного світу, зокрема про появу таких європейських держав, як Італія, Німеччина, Україна, Франція, створення нової світової релігії — ісламу, формування парламентських структур тощо.

Актуальним міжкурсовим аспектом змісту історії України та всесвітньої (7 кл.) стає проблема взаємодії Русі-України з Візантією, що є важливою сторінкою вітчизняного Середньовіччя.

Відомо, що назвою «Візантія» Східна Римська імперія завдячує працям західноєвропейських істориків, які почали її вживати після падіння останньої в XVI столітті. Знання про Візантію, яка суттєво вплинула на Русь-Україну, допомагають учням краще зрозуміти історію України. Вивчення аналогічних процесів, що відбувалися у Київській державі, дає змогу вчителеві показати вітчизняну історію у контексті європейського Середньовіччя та актуалізувати міжкурсові зв'язки.

З-поміж обов'язкових понять, передбачених програмою, власне «візантійським» є лише «василевс». Василевсами (басилевсами) та імператорами називали правителів Візантії. З обома цими поняттями учні знайомилися в курсі історії стародавнього світу. Проте, якщо до поняття «імператор» школярі зверталися, вивчаючи історію різних